

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В. _____

Протокол № 2 від 18.10.2017 р.

№ 37118102017

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З СІМ'ЄЮ

підготовки бакалавра
спеціальності 231 Соціальна робота
освітньої програми Соціальна робота

Програма навчальної дисципліни «Соціальна робота з сім'єю» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньої програмою Соціальна робота

Розробник: Бичук І.О., доцент кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи , кандидат філософських наук

Рецензент: Сохацька О.А. доцент кафедри культурології та менеджменту соціокультурної діяльності, кандидат педагогічних наук

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри соціальної педагогіки та педагогіки вищої школи

протокол № 3 від 19 вересня 2017 р.

Завідувач кафедри: _____(підпис) (_____) (прізвище, ініціали.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією педагогічного факультету

протокол № 1 від 19 вересня 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету _____(підпис) (_____) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

© Бичук І.О., 2017 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузь знань 23 соціальна робота, спеціальність 231 соціальна робота, освітня програма соціальна робота, освітній ступінь бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 90 год./ 3 кредити		Рік навчання 2
		Семестр 3-ий
ІНДЗ: немає		Лекції 20 год.
		Практичні (семінарські) 16 год.
		Самостійна робота 48 год.
		Консультації 6 год.
	Форма контролю: екзамен	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Сім'я, як особливий феномен відіграє надзвичайно важливу роль у функціонуванні суспільства, у функціонуванні кожного її члена. Вагомий вплив має на сім'ю і суспільство. Інколи зовнішні проблеми і власне сімейні ставлять цю малу соціальну групу в такі складні умови, що власне її захисних сил виявляється недостатньо. Виходячи з цього загально визнаною системою допомоги сім'ї стає організація соціальної роботи в межах усієї держави, регіонів, конкретних населених пунктів, здійснювана на фаховій основі соціальними працівниками.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціальна робота з сім'єю, роль сім'ї в суспільстві, основні підходи до вивчення сім'ї, понятійний апарат, тенденції соціальної роботи з сім'єю, роль держави в регулюванні сімейно-шлюбних відносин, головні функції сім'ї, отримання знань про основи соціальної роботи з різними типами сімей специфіку розвитку сімейних відносин в Україні, здобуття знань з нормативно-правового забезпечення соціальної роботи з сім'єю в Україні, перспективи розвитку сім'ї. вивчення виникнення та розвиток соціології як науки в Україні, починаючи від її давніх витоків до сучасності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Соціальна робота з сім'єю» є вивчення та аналіз головних проблем сім'ї, що мають теоретичне та практичне значення, а саме: історію та різновиди шлюбно-сімейних відносин, структуру та функції сім'ї, основні тенденції розвитку сучасної сім'ї, методологічні підходи до соціологічного аналізу сім'ї, державну політику в галузі сім'ї, ознайомлення студентів із засадами соціальної роботи з різними типами сімей, особливостями та

специфікою роботи, вивчення законодавчого забезпечення соціальної роботи з різними типами сімей в Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Соціальна робота з сім'єю» є: сформулювати вміння аналізувати різні соціологічні погляди на сімейно-шлюбні відносини, робити висновки з них, вільно визначити коло питань, яке вивчає соціологія сім'ї взаємозв'язок сім'ї і суспільства, зв'язок сім'ї з іншими соціальними спільнотами та сферами соціального життя, типи соціальних відносин, характерних для сім'ї, виділити суперечності сімейно-шлюбних відносин, причини, мотиви розлучень та їх соціальні наслідки.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ:

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- знання і розуміння предметної області та розуміння професії, базових понять соціальної роботи;
- здатність працювати у команді, виконувати дослідження в групі під керівництвом лідера; здатність дотримання строгих вимог дисципліни, планування та управління часом;
- організація і проведення заходів з профілактики соціальних проблем, які порушують нормальну життєдіяльність особи, сім'ї, групи, громади та суспільства в цілому;
- здатність до ефективної професійної взаємодії;
- здатність у процесі навчання та при самостійній підготовці до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ

Тема 1. Сім'я як об'єкт соціальної роботи

Соціальна робота з сім'єю спирається на її дослідження як малої соціальної групи. Сім'я як соціальна група. Сім'я як соціальний інститут.

Класифікація типів сім'ї: Історичний підхід (Загально визнаним вважається погляд на сім'ю як на продукт тривалого історичного розвитку). Соціально-антропологічний підхід (сімейна структура розглядається й порівнюється в різних товариствах за шістьма параметрами: формою сім'ї, формою шлюбу, зразком розподілу влади, вибором партнера, місцем проживання, а також за походженням і засобами спадкування майна). Функціонально - конфліктний підхід (сім'я аналізується з погляду її функцій або соціальних потреб). Соціально - педагогічний підхід (тип сім'ї визначається за різноманітними основами класифікації (залежно від мети і завдань діяльності соціального працівника в галузі освіти). Типологія сім'ї за видами соціальної допомоги. Окремі типові моделі сучасної сім'ї. Типологія сім'ї в парадигмах загального підходу. Функції сім'ї. Загальні проблеми сучасних сімей.

Тема 2. Особливості соціальної роботи з сім'єю

Специфіка сім'ї як соціального інституту. Завдання, що розв'язує соціальний працівник у сім'ї. Активність сім'ї як клієнта соціальної роботи виходить з принципу її суверенності: Використання ресурсів сім'ї у роботі з нею. Поняття «проблемна ситуація» та «важка життєва ситуація». Принципи соціальної роботи з сім'єю. Сучасні інструменти поліпшення соціальної ситуації сім'ї. Технологічний підход соціальної роботи із сім'єю будується на основі основних принципів (принцип універсальності, принцип охорони соціальних прав, принцип соціального реагування, принцип клієнтоцентризму, принцип опори на власні сили, принцип максимізації соціальних ресурсів, принцип конфіденційності, принцип толерантності). Загальні і специфічні принципи соціальної роботи із сім'єю. Принцип об'єктивності. Принцип системності. Фамілієцентристський принцип (або принцип фамілісцентризму). Загальнопрофесійні принципи конфіденційності й толерантності.

Тема 3. Основні напрями соціальної роботи з сім'єю

Конкретні технології соціальної роботи із сім'єю. Сімейна терапія. Сімейна психопрофілактика. «Сімейна угода». Надання соціальної допомоги сім'ї. Сімейне консультування. Сімейне посередництво у розв'язанні сімейних конфліктів. Соціально-педагогічна робота з сім'єю. Соціальне обслуговування сім'ї. Соціально-реабілітаційна робота з сім'єю. Соціально-профілактична робота з сім'єю. Соціальний супровід сім'ї. Соціальне інспектування.

Моделі деінституціалізації: планування родини (статеве виховання, роз'яснювальна та просвітницька робота серед молоді щодо запобігання небажаної вагітності, планування сім'ї); запобігання відмові та розміщенню дітей у державних закладах (підготовка молодих батьків, соціальна підтримка

вразливих сімей, у т.ч. матеріальна. Індивідуальний супровід сімей з дітьми, розвиток і надання соціальних послуг сім'ям, які мають дітей з особливими потребами); реінтеграція кровної/ біологічної родини (надання послуг щодо возз'єднання та реабілітації сім'ї); усиновлення/ удочеріння (пошук сімей, які беруть на виховання неповнолітню дитину на правах сина чи доньки й оформлюють це спеціальним юридичним актом (рішенням суду); прийомні родини (пошук, підготовка та підтримка сімей, які добровільно взяли із державних закладів від 1 до 4 дітей на виховання та спільне проживання); дитячі будинки сімейного типу (пошук та підтримка сімей, які беруть на виховання та спільне проживання не менш як 5 дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування).

Тема 4. Законодавче забезпечення соціальної роботи з неблагополучною сім'єю

Законодавче забезпечення соціально-педагогічної роботи з неблагополучною сім'єю. Функції органів державної влади в роботі з неблагополучною сім'єю. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні». Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні». Закон України «Про охорону дитинства». Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», Закон України «Про попередження насильства в сім'ї», Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», Закон України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», Закон України «Про соціальні послуги», «Про органи та служби в справах дітей та спеціальні установи для дітей», Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії».

Постанова КМУ «Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб)». Постанова КМУ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах»

Наказ Мінсоцполітики «Про затвердження Переліку соціальних послуг, що надаються особам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати». Кодекс України «Про шлюб та сім'ю».

Тема 5. Основи соціальної роботи з неблагополучною сім'єю

Неблагополучна сім'я як соціальне явище. Групи неблагополучних сімей. Моделі надання послуг сім'ям. Методи соціальної роботи з неблагополучною сім'єю. Види соціально-педагогічної роботи з неблагополучною сім'єю. Етапами

здійснення соціально-педагогічної роботи з неблагополучною сім'єю: 1. Виявлення неблагополучних сімей до соціального педагога для подолання кризової ситуації. 2. Знайомство з сім'єю, збір інформації про неї, визначення її проблем, формування позитивної мотивації до участі в роботі з соціальним педагогом. 3. Подолання опору окремих членів сім'ї роботі через опосередкований вплив інших членів сім'ї, роз'яснення необхідності роботи, звернення до позитивного в сімейних стосунках, інформування про наслідки без діяльності, показ перспектив роботи. 4. Досягнення згоди сім'ї на соціально-педагогічну роботу, заключення контракту про обов'язки сторін у роботі. 5. Подолання наслідків неблагополуччя, стабілізація і корекція стосунків, укріплення зв'язків із мікросередовищем, усунення причин неблагополуччя. Розв'язання проблем сім'ї. 6. Профілактика рецидивів неблагополуччя, спрямування сім'ї на самовизначення і самостійне розв'язання проблем. Перевірка результатів роботи через опосередкований чи безпосередній нагляд. 7. Вихід із сім'ї соціального педагога/працівника. Закінчення контракту. Аналіз результатів. Розробка рекомендацій щодо подальшого самостійного життя сім'ї.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ТИПАМИ СІМЕЙ

Тема 6. Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах

Оцінка потреб як інструмент для надання адресних соціальних послуг. Мета та завдання оцінки потреб. Принципи оцінки потреб у наданні соціальних послуг. Визначення індивідуальних потреб. Організація процесу збору, узагальнення та аналізу інформації щодо стану та життєвих обставин об'єкту соціальних послуг з метою визначення обсягу і змісту соціальних послуг, їх впливу на процес подолання складних життєвих обставин.

Процедура проведення оцінки потреб та її документування. Залучення до проведення оцінки потреб сім'ї (особи) у наданні соціальних послуг та обстеження її матеріально-побутових умов суб'єктів, що надають соціальні послуги, та суб'єктами соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю.

Оцінка потреб дитини як ключовий етап соціального супроводу.

Складання індивідуального плану надання послуги соціального супроводу.

Місце проживання. Джерела доходів та невикористані можливості його отримання. Майно, яке перебуває у власності, володінні, користуванні. Стан житлового приміщення та умови проживання. Форма акту обстеження її матеріально-побутових умов. Заповнення форм акту обстеження її матеріально-побутових умов.

Тема 7. Соціальний супровід сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах

Особливості державної підтримки сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах. Зміст та нормативно-правова основа соціального супроводу. Організаційно-методичні основи соціального супроводу. Планування роботи над випадком в ході здійснення соціального супроводу. Загальна схема планування (стратегія змін, позитивна динаміка випадку, закриття випадку). Формулювання мети спільно з сім'єю (особою). Помилки при формулюванні мети. Індивідуальний план соціального супроводу потенційного отримувача соціальних послуг. План супроводу сім'ї (особи), які перебувають у складних життєвих обставинах. Робота комісії з питань захисту прав дитини. Строк здійснення соціального супроводу. Виконання плану соціального супроводу.

Соціальне оточення сім'ї (особи). Спрямованість соціального оточення. Позитивне соціальне оточення. Системи підтримки сім'ї (особи). Форми соціальної підтримки. Характеристика соціальної сітки: близькість до сім'ї, частота контактів, щільність і секторність. Наочна карта соціальної сітки. Стратегії поліпшення ефективності соціальної сітки. Загальна характеристика соціальної сітки сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах. Помилки в роботі з розвитку соціальної сітки сім'ї. Формування соціальної сітки. Досвід здійснення соціального супроводу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах

Етичні норми роботи соціального працівника. Критерії якості соціального супроводу сім'ї (особи), яка перебуває у складних життєвих обставинах. Оцінка якості соціальної роботи (надання соціальних послуг, соціальний супровід) з сім'ями, дітьми та молоддю фахівців із соціальної роботи. Ефективність роботи з сім'єю. Рівні оцінки ефективності роботи. Компоненти ефективності роботи з сім'єю (особою).

Тема 8. Робота з сім'єю, де є насильство щодо членів родини

Закон України «Про попередження насильства в сім'ї». Теорії насильства в сім'ї. Форми насильства: Форми насильства: ігрове, реактивне, із помсти, компенсаторне, архаїчне (жага крові), на основі релігії.

Циклічність насильства: 1. Збільшення психологічного напруження (емоційне та ін., нефізичні види насильства. 2. Фізичне насильство в різних формах. 3. Примирення. 4. Збільшення психологічного напруження і початок нового циклу.

Види, форми, наслідки насильства. Методи соціальної роботи з жертвами сімейного насилля Установи, що працюють із сім'ями щодо запобігання та усунення насильства в сім'ї. Етапи роботи з дорослими членами сім'ї, до яких

було застосовано насильство. Особливості роботи з дітьми, які пережили насильство. Профілактика насильства в сім'ї. Реабілітація жертв насильства в сім'ї.

Соціальний супровід сімей, де є насильство. Робота з сім'єю, як з системою щодо реабілітації після насильства дитини здійснюється у соціальній службі за такими етапами: 1. Первинний прийом соціальним педагогом центру. Збір інформації, виявлення ситуації в сім'ї. Формування у батьків первинної мотивації до довготермінової роботи, психологічна підтримка дитини. 2. Нарада спеціалістів центру і школи. Вироблення спільної стратегії і програми роботи з сім'єю. 3. Індивідуальна психотерапія дитини. 4. Індивідуальна психотерапія батьків. 5. Групова психотерапія батьків. 6. Тренінги з дітьми. Емоційна корекція. Формування соціальних навичок, розвиток сфери самоконтролю та вольової регуляції поведінки. 7. Тренінг для батьків. Навчання навичкам конструктивної взаємодії з дітьми.

Тема 9. Соціальна робота з дітьми девіантної поведінки та їх сім'ями

Сутність і причини девіантної поведінки дітей. Фактори ризику девіантної поведінки: психологічні, біологічні, соціально-економічні, соціально-педагогічні, соціально-культурні. Роль сім'ї у запобіганні та подоланні девіантної поведінки дітей. Повернення дитини в сім'ю як засіб ліквідації девіантної поведінки дітей.

Підходи до профілактики злочинів неповнолітніх: 1. Біологічний (фізіологічний) корекція чи контроль над умовами, які викликають злочинну поведінку. 2. Психологічний (психіатричний) - зміна психологічного стану та усунення причин, які його викликали. 3. Соціальний укріпити зв'язки та взаємодію між неповнолітніми правопорушниками і законслухняними однолітками, батьками та іншими дорослими. 4. Підхід, який виходить з того, що злочинна поведінка визначається відсутністю контролю у мікросередовищі, де мешкає підліток. Посилення впливу з боку групи, членом якої він є. 5. Підхід, який передбачає, що причиною злочинності є відсутність можливості виконання в межах законності ролі, яка відповідає інтересам особистості. Зменшення злочинності шляхом розширення і розвитку рольових можливостей.

Робота соціального працівника з неповнолітніми, які скоїли злочин. Співпраця з сім'єю. Правове виховання молоді: сутність, завдання, зміст, методи.

Тема 10. Особливості соціальної роботи з сім'ями, що пережили втрату

Стресова ситуація в сім'ї. Види втрати за Р. Паже: 1) пов'язані із становленням особистості, її ростом, розвитком (втрати зв'язку з матір'ю, але набуття зовнішнього світу; втрати уваги, часу спілкування і набуття колективу). Це втрати, без яких не можна обійтися, людина стає через їх переживання більш

досвідченою; 2) пов'язані з ситуацією, несподіванкою. Причини втрат: економічними, ідеологічними, політичними, емоційними, правовими, релігійними, медичними, педагогічними.

Особливості соціальної роботи з дорослими членами сім'ї щодо подолання втрати. Особливості соціальної роботи з дітьми, що пережили втрату. напрямки реабілітації:- компенсація втрати (роботи, місця проживання, здоров'я) або функцій померлого члена сім'ї, або того, хто вийшов з родини (розлучився чоловік, одружився син, переїхала на навчання дочка тощо);- допомога сім'ї у реалізації її прав і виконанні функцій доти, поки вона не відновить свій потенціал.

Формами реабілітації соціально-педагогічної роботи з сім'єю, яка понесла втрату члена чи стосунків.

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль I. Основи соціальної роботи з сім'єю					
Тема 1. Сім'я як об'єкт соціальної роботи Практичне заняття: 1. Сім'я як соціальна група. Сім'я як соціальний інститут. 2. Типологія сімей. 3. Функції сім'ї. 4. Загальні проблеми сучасних сімей.	5	2	2		1
Тема 2. Особливості соціальної роботи з сім'єю Практичне заняття: 1. Специфіка сім'ї як соціального інституту. 2. Завдання, що розв'язує соціальний працівник у сім'ї. Використання ресурсів сім'ї у роботі з нею. 3. Поняття «проблемна ситуація» та «важка життєва ситуація». 4. Принципи соціальної роботи з сім'єю.	10	2	2	6	
Тема 3. Основні напрями соціальної роботи з сім'єю Практичне заняття: 1. Сімейна терапія. 2. Сімейна психопрофілактика. 3. «Сімейна угода».	14	2	4	7	1

4. Сімейне консультування. 5. Сімейне посередництво у розв'язанні сімейних конфліктів. 6. Соціальне обслуговування сім'ї. 7. Соціально-реабілітаційна робота з сім'єю. 8. Соціально-профілактична робота з сім'єю. 9. Соціальний супровід сім'ї. 10. Соціальне інспектування.					
Тема 4. Законодавче забезпечення соціальної роботи з сім'єю в Україні	8	2		6	
Тема 5. Основи соціальної роботи з неблагополучною сім'єю	9	2		6	1
Разом за змістовим модулем I	46	10	8	25	3
Змістовий модуль II. Соціальна робота з різними типами сімей					
Тема 6. Оцінка потреб сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах Практичне заняття: 1. Мета та завдання оцінки потреб. Принципи оцінки потреб у наданні соціальних послуг. 2. Оцінка потреб дитини як ключовий етап соціального супроводу. 3. Складання індивідуального плану надання послуги соціального супроводу.	5	2	2		1
Тема 7. Соціальний супровід сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах Практичне заняття: 1. Нормативно-правова основа соціального супроводу. 2. Організаційно-методичні основи соціального супроводу. 3. Соціальне оточення сім'ї (особи). Форми соціальної підтримки. 4. Етичні норми роботи соціального працівника. Критерії якості соціального супроводу сім'ї (особи).	4	2	2		
Тема 8. Робота з сім'єю, де є насильство щодо членів родини Практичне заняття: 1. Теорії насильства в сім'ї. 2. Форми насильства. Види, форми,	11	2	2	6	1

наслідки насильства. 3. Етапи роботи з дорослими членами сім'ї, до яких було застосовано насильство. 4. Установи, що працюють із сім'ями щодо запобігання та усунення насильства в сім'ї. 5. Особливості роботи з дітьми, які пережили насильство. Профілактика насильства в сім'ї. 6. Соціальний супровід сімей, де є насильство.					
Тема 9. Соціальна робота з дітьми девіантної поведінки та їх сім'ями	13	2		10	1
Тема 10. Особливості соціальної роботи з сім'ями, що пережили втрату Практичне заняття: 1.Поняття «стресова ситуація». Стрессова ситуація в сім'ї. 2. Форми роботи з сім'єю, яка стала неблагополучною внаслідок втрати. 3.Методи роботи з такою сім'єю. 4. Особливості соціальної роботи з дорослими членами сім'ї щодо подолання втрати. 5.Особливості соціальної роботи з дітьми, що пережили втрату.	11	2	2	7	
Разом за змістовим модулем II	44	10	8	23	3
Всього годин:	90	20	16	48	6

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль I. Основи соціальної роботи з сім'єю

Тема 2. Особливості соціальної роботи з сім'єю

1. Завдання, що розв'язує соціальний працівник у сім'ї. Використання ресурсів сім'ї у роботі з нею.
2. Поняття «проблемна ситуація» та «важка життєва ситуація».
3. Принципи соціальної роботи з сім'єю.

Тема 3. Основні напрями соціальної роботи з сім'єю

1. Сімейна терапія.
2. Сімейна психопрофілактика.

3. «Сімейна угода».
4. Сімейне консультування.
5. Соціальне інспектування.

Тема 4. Законодавче забезпечення соціальної роботи з сім'єю в Україні

1. Законодавче забезпечення соціально-педагогічної роботи з неблагополучною сім'єю.
2. Функції органів державної влади в роботі з неблагополучною сім'єю.
3. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні».
4. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».
5. Закон України «Про охорону дитинства».
6. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю».
7. Кодекс України «Про шлюб та сім'ю».

Тема 5. Основи соціальної роботи з неблагополучною сім'єю

1. Дисфункціональна сім'я.
2. Загальні підходи та принципи соціальної роботи з неблагополучною сім'єю.
3. Організація надання допомоги.
4. Приклади діяльності соціальних служб з неблагополучною сім'єю.

Змістовий модуль II. Соціальна робота з різними типами сімей

Тема 8. Робота з сім'єю, де є насильство щодо членів родини

1. Установи, що працюють із сім'ями щодо запобігання та усунення насильства в сім'ї.
2. Особливості роботи з дітьми, які пережили насильство. Профілактика насильства в сім'ї.
3. Реабілітація жертв насильства в сім'ї.
4. Соціальний супровід сімей, де є насильство.

Тема 9. Соціальна робота з дітьми девіантної поведінки та їх сім'ями

1. Сутність і причини девіантної поведінки дітей.
2. Роль сім'ї у запобіганні та подоланні девіантної поведінки дітей.
3. Повернення дитини в сім'ю як засіб ліквідації девіантної поведінки дітей.
4. Робота соціального працівника з неповнолітніми, які скоїли злочин. Співпраця з сім'єю.
5. Правове виховання молоді: сутність, завдання, зміст, методи.

Тема 10. Особливості соціальної роботи з сім'ями, що пережили втрату

1. Особливості соціальної роботи з дорослими членами сім'ї щодо подолання втрати.
2. Особливості соціальної роботи з дітьми, що пережили втрату.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 3

Поточний контроль (маx = 40 балів)							Модульний контроль (маx = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1							Модуль 2		
Змістовий модуль I			Змістовий модуль II				МКР 1	МКР 2	
Т 1	Т 2	Т 3	Т 6	Т 7	Т 8	Т 10	30	30	100
5	5	10	5	5	5	5			

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Таблиця 6

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Будник А. П. Супервізія і кураторство в соціальних службах: Роздуми про запровадження нових форм підвищення якості послуг // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. — 2003. — № 1.
2. Григорьев С. Й., Гусякова Л. Г, Ельчанинов В. А. Теория и методология социальной работы. — М.: Наука, 1994.
3. Гусякова Л. Г., Холостова Е. Й. Основы теории социальной работы. — М.: Ин-т социальной работы, 1997.
4. Димитрова Л. М. Соціальна робота: логіка розвитку // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. — 2003. — № 1.

5. Етика соціальної роботи: принципи і стандарти // Соціальна політика і соціальна робота. — 1998. — № 4.
6. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи України // Соціальна політика і соціальна робота. — 2003. — № 1.
7. Іванова О. Соціальна політика в Україні: Теоретичні аспекти: Курс лекцій. — К.: КМ Академія, 2003.
8. Іванова О., Семигіна Т. Система соціального обслуговування та соціальних служб в Україні // Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. — К.: КМ Академія, 2000.
9. Інновації у соціальних службах: Навч. посібник / За ред. Т. В. Семигіної. — К.: Пульсари, 2002.
10. Кабаченко Н., Бондаренко Н. Соціальне виключення та проблеми психічного здоров'я // Соціальна політика і соціальна робота, 2004. - № 3.
11. Капська А. Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю. — К.: УДЦССМ, 2001.
12. Кікало А. В. Еволюція методології в соціальній роботі // Соціальна робота: теорія, досвід, перспективи // 36. міжн. наук.-практ. конф. — Ужгород: УжДУ, 1998. — Т. 1.
13. Козлов А. А. Социальная работа за рубежом // Сб. научн. очерков. — М.: Флинта, 1988.
14. Кравченко Р. Погляд недержавних організацій, що представляють інтереси інвалідів із розумовою відсталістю, щодо перспектив реалізації Закону України «Про соціальні послуги» // Соціальна політика і соціальна робота. — 2003. — № 1.
15. Кравченко Р., Кабаченко Н., Васильченко О. Розвиток недержавних організацій соціальної сфери // Соціальна робота в Україні: перші кроки / За ред. В. І. Полтавця. — К.: КМ Академія, 2000.
16. Лоренц У. Социальная работа в изменяющейся Европе. —К.-Амстердам: Ассоциация психиатров Украины, 1997.
17. Лукас Д., Васильченко О. Етичні принципи та цінності соціальної роботи // Соціальна робота в Україні: перші кроки / — К.: КМ Академія, 2000.
18. Лукашевич М. П., Мигович І.І. Теорія і методи соціальної роботи. — К.: МАУП, 2002.
19. Ньюмен К. Ліцензування соціальних послугу країнах Європейського союзу // Соціальна політика і соціальна робота. — 2004. — № 4.
20. Представництво інтересів соціально вразливих дітей та сімей: Навч. посібник / За ред. Т. В. Семигіної. — К.: Четверта хвиля, 2004.
21. Соціальна робота: В 3-х ч. — Ч. 1. Основи соціальної роботи / За ред. Семигіної, І. Григи. — К.: Києво-Могилянська академія, 2004.
22. Соціальна робота: В 3-х ч. — Ч. 3. Робота з конкретними групами клієнтів — К.: Києво-Могилянська академія, 2004.
23. Тетерский С. В. Введение в социальную работу: Учеб. пособие. — Академический проспект, 2001.

24. Типове положення «Про дитячий будинок-інтернат», затвержене Міністерством праці та соціальної політики України 29.12.2001 р.

25. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю. — К.: ДЦССМ, 2002.

26. Управлінські аспекти соціальної роботи: Курс лекцій / За заг. ред. М. Ф. Головатого. — К.: МАУП, 2004.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про соціальні послуги» від 19.04.2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: 08.02.2011: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=966-15>

2. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоді» від 21 червня 2001 року № 2558-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.search.ligazakon.ua>

3. Луков В.А. Гуманизм и парадигмы воспитания в глобальном обществе [Электронный ресурс] / Знание. Понимание. Умение. — Режим доступа: [www / URL: http://www.zpu-journal.ru/gum/prospects//articles/2007lukov_val/2](http://www.zpu-journal.ru/gum/prospects//articles/2007lukov_val/2)

4. Прохоров Б.Б. Экология человека. Понятийно-терминологический словарь [Электронный ресурс] / Академик. — Режим доступа : [www / URL:http://human_ecology.academic.ru/1487](http://human_ecology.academic.ru/1487)

5. Склярєнко Э.О. Парадигмы воспитания [Электронный ресурс] / uaua.info. — Режим доступа: [www/ URL: http://www.uaua.info/razvitiye/article-9366-paradigmyivospitaniya](http://www.uaua.info/razvitiye/article-9366-paradigmyivospitaniya)

6. Соціальний супровід // Режим доступу: <http://zakon.licasoft.com.ua/component/lica/?href=0&view=text&base=24&id=22870&menu=22927>

7. Соціальне супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу // Режим доступу: <http://zakon.licasoft.com.ua/component/lica/?href=0&view=text&base=24&id=22856&menu=22913>

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сім'я як соціального інституту.
2. Сім'я як мала соціальна група.
3. Типологія сімей. Функції сім'ї.
4. Загальні проблеми сучасних сімей.
5. Завдання, що розв'язує соціальний працівник у сім'ї.
6. Використання ресурсів сім'ї у роботі з нею.

7. Напрями соціальної роботи з сім'єю.
8. Поняття «проблемна ситуація» та «важка життєва ситуація».
9. Принципи соціальної роботи з сім'єю.
10. Дайте визначення поняттям «соціальне обслуговування», «соціальна реабілітація», «соціальний супровід»,
11. Сімейна терапія.
12. Сімейна психопрофілактика.
13. Надання соціальної допомоги сім'ї.
14. Сімейне консультування.
15. Сімейне посередництво у розв'язанні сімейних конфліктів.
16. Соціально-педагогічна робота з сім'єю.
17. Соціальне обслуговування сім'ї.
18. Соціально-реабілітаційна робота з сім'єю.
19. Соціально-профілактична робота з сім'єю.
20. Соціальний супровід сім'ї.
21. Оцінка результатів здійснення соціального супроводу прийомної сім'ї.
22. Основні завдання соціального супроводу прийомної сім'ї.
23. Соціальне інспектування.
24. Неблагополучна сім'я як соціальне явище.
25. Моделі надання послуг сім'ям.
26. Методи соціальної роботи з неблагополучною сім'єю.
27. Види соціально-педагогічної роботи з неблагополучною сім'єю.
28. Законодавче забезпечення соціально-педагогічної роботи з неблагополучною сім'єю.
29. Функції органів державної влади в роботі з неблагополучною сім'єю. Декларація «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні». Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».
30. Закон України «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю».
31. Теорії насильства в сім'ї.
32. Причини потрапляння сімей у групи ризику.
33. Види, форми, наслідки насильства.
34. Сутність і причини девіантної поведінки дітей.
35. Роль сім'ї у запобіганні та подоланні девіантної поведінки дітей.
36. Проблеми сім'ї з хворими на алкоголізм і наркоманію.
37. Специфіка роботи з дітьми з сімей, де є хворі на алкоголізм і наркоманію. Етапи соціальної реабілітації таких сімей та їх членів.
38. Установи, що працюють із сім'ями щодо запобігання та усунення насильства в сім'ї.

39. Етапи роботи з дорослими членами сім'ї, до яких було застосовано насильство.

40. Етапи роботи з дітьми, до яких було застосовано насильство.

41. Особливості роботи з дітьми, які пережили насильство.

42. Профілактика насильства в сім'ї.

43. Реабілітація жертв насильства в сім'ї.

44. Соціальний супровід сімей, де є насильство.

45. Роль сім'ї у запобіганні та подоланні девіантної поведінки дітей.

46. Повернення дитини в сім'ю як засіб ліквідації девіантної поведінки дітей.

47. Робота соціального працівника з неповнолітніми, які скоїли злочин. Співпраця з сім'єю.

48. Правове виховання молоді: сутність, завдання, зміст, методи.

49. Особливості соціальної роботи з дітьми, що пережили втрату.

50. Форми роботи з сім'єю, яка стала неблагополучною внаслідок втрати.

Методи роботи з такою сім'єю.

51. Особливості роботи з бездітними, багатодітними, малодітними сім'ями.

Молода сім'я як об'єкт соціальної роботи.

52. Форми та методи соціальної роботи з неповними, первинними, вторинними сім'ями.

53. Специфіка роботи з позашлюбними та вторинношлюбними родинами.

Міжнаціональна сім'я.

54. Дистантна сім'я.

55. Охарактеризувати багатодітну сім'ю як об'єкт соціальної роботи.

56. Вторинний шлюб. Різномірні сім'я. Складна сім'я.

57. Форми і методи роботи із молодими сім'ями.

58. Охарактеризуйте соціальний супровід прийомних сімей.

59. Методика роботи з опікунськими сім'ями.

60. Особливості соціальної роботи з сім'ями, де є засуджені батьки, старші брати.